

Nr 193

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., om *avveckling av den statliga
dyrortsgrupperingen, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 247 i Andra kammaren)

Proposition nr 185 vid 1964 års riksdag åsyftade en långsiktig planering av lokaliseringsspolitiken men led, icke minst på grund av regeringens splittrade utredningssystem, av ofullständigheter och tarvar därför fortsatt uppmärksamhet. Vid utarbetandet av propositionen förelåg inga förslag från länsförvaltningsutredningen. Arbetsmarknadsutredningens betänkande var icke avgivet och de problem som berör storstadsregionerna — i icke ringa grad nyckelproblem för glesbygdskommuner i när och fjärran — behandlades i propositionen endast mera i förbigående.

Genom lokaliseringssåtgärder eftersträvas i en ort balans mellan arbetstillfällena och tillgången på arbetskraft. Storstadsregionerna — dit folk trängs för att komma — har likväl mera av arbetstillfällena än av arbetskraft. Visst vill folk flytta dit, men icke minst bristen på bostäder utgör ett hinder. I detta läge uppstår överhettning på arbetsmarknaden med högre lönsättning än levnadskostnaderna — inklusive uppdrivna boendekostnader — kan motivera. Kostnaderna för produktion och tjänster fördyras till skada för det hela, och de högre lönerna framstår för människorna i glesbygder eller i mindre och medelstora tätorter som en social orättvisa.

Redan dyrortsgraderingen av de statliga lönerna är för vårt land något egenartat med få eller inga motsvarigheter utomlands. Hårtill kommer den i bristande lokalisering bottnade ovan berörda s. k. marknadsmässiga lönsättningen. I andra sammanhang åberopas fliteligen de av Förenta Nationerna antagna mänskliga rättigheterna. (Resolution nr 217 A III, antagen 10 december 1948.) Riksdagen har bifallit proposition nr 70 år 1962, men den berör endast ett delproblem: lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Frågan har behandlats enbart som ett problem för kvinnlig arbetskraft, och beslutets genomförande har dessutom i praktiken föranlett kritik. Men Förenta Nationernas förklaring säger (Artikel 23 punkt 2): »*Envar har utan åtskillnad rätt till lika lön för lika arbete*».

Någon gradering av mänskliga rättigheter, som skulle ange den ena punkten såsom mer eller mindre allvarligt menad än den andra, har Förenta Nationerna inte gjort. Detta kan vara värt att observera eftersom både svenska staten och Landsorganisationen i Sverige i andra sammanhang tagit ganska allvarligt på vissa dithörande problem.

Dyrortsgraderingen av lönerna är, såsom gjorda undersökningar visar, mogen att avskaffas då de sakliga grunderna — skillnaden mellan dyrhetsgrader — praktiskt sett är små. Men de berörda löne marknadsbetingade olikheterna är stora nog. De bottnar i de möjligheter anställda kan ha att på grund av bristen på arbetskraft på en ort och gynnsamt konjunkturläge för företagen betinga sig eller bli erbjudna högre lön än som annars tillämpas. I och för sig innebär detta, som berörts, en ur allmän synpunkt skadlig produktionsfördyring lika väl som en orättvisa. Och systemet strider klart mot de mänskliga rättigheterna.

Botemedlet måste vara en bättre lokalisering, en bättre balans mellan arbetstillfällena och tillgången på arbetskraft även i storstadsregionerna med deras överhettade arbetsmarknad. Som berörts är det inte minst bristen på bostäder som avhåller människorna från att flytta dit. Den kan botas genom ökat bostadsbyggande i den mån detta är möjligt med hänsyn till resurserna. I första rummet träder då problemet att få dit kunniga byggare, men redan därvid aktualiseras deras bostadsbehov. Emellertid har under gångna år byggts mycket i storstadsregionerna. De som tanklöst lovat lösa bostadsfrågan i dessa orter, liksom de som kritiserat vederbörande för att de just inte lyckats så bra därmed, har anledning besinna att det vill mycket till för att klara bostadsbehovet i en allmänt uppgående inkomstutveckling. Det är otvivelaktigt att de bättre inkomsterna ökat kravet på rymlig bostad, liksom att många enskilda, som förr var inneboende, nu hänvisas till eller själva vill skaffa egen bostad. Här är exempelvis stockholmslönerna en god grogrund.

Härtill kommer att det inte räcker med en god vilja hos kommunerna, när samhällsresurserna inte räcker längre. Så har det visat sig att exempelvis just för Storstockholms del ett avsett bostadsbyggnadsprogram på 16 000 lägenheter för 1964 slog fel på inmot 1 000 lägenheter. Bostadsprogrammet för 1965 syftade till 18 000 lägenheter, men den verkliga igångsättningen kom genom begränsningar i den statliga bostadslånegivningen och svårigheterna för bostadsföretagen att erhålla byggkreditiv m. m. att stanna under 16 000 lägenheter. När sedan i PM till Storstockholms planeringsnämnd dess regionplanekontor som målsättning anger att efterfrågan motiverar en kraftig successiv ökning upp till 34 000 lägenheter 1972, samt dessutom kräver att statsmakterna skall säkerställa upplåningen härför och en långsiktig planering för finansiering av bostadsbyggande och kommunala investeringar, framstår sådant i denna föränderlighetens värld som i bra hög grad önsketänkande. Då sådana engagemang krävs för frågans lösning på bostadsbyggandets väg synes det realistiskt att — utöver ett möjligt, omfattande bostadsbyggande — försöka även andra vägar att nå samhällelig jämvikt.

Skall balans kunna uppnås i storstadsregionerna mellan arbetstillfällena och arbetskraft måste vid sidan av bostadsbyggandet åt inflyttande effek-

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 3 saml. Nr 191—203*

tivare, systematiskt verkande åtgärder vidtagas för att flytta ut en icke ringa del av arbetstillfällena. Närbelägna kommuner kommer givetvis i första hand i fråga, i den mån de har tillgång på den erforderliga arbetskraften. Erfarenheterna visar emellertid att det är särskilt glesbygdernas avfolkningskommuner som kan bjuda de erforderliga förutsättningarna i den mån de genom läge och kommunikationer kan lämpa sig som industriorter. Vad som krävs för lösande av härmed sammanhängande problem är i första hand ett energiskt, omfattande planeringsarbete samt ökade resurser för dess snara genomförande.

Därför hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att den ur lokaliseringsynpunkt olämpliga dyrorstgrade-
ringen av de statliga lönesättningarna snarast avvecklas,
ävensom att effektivare åtgärder vidtages för att sanera den
överhettade arbetsmarknaden i storstadsregionerna i enlig-
het med vad i motionen sägs.

Stockholm den 25 januari 1966

Ferdinand Nilsson
i Kungälv

Ivan Svanström

Johan A. Olsson

Nr 194

Av herr *Olsson, Johan*, m. fl., om höjt anslag till företagarför-
eningarnas administrationskostnader.

(Lika lydande med motion nr 242 i Andra kammaren)

Stockholm den 25 januari 1966

T. V. Mattsson

Harald Pettersson

Johan A. Olsson

Per Hilding